

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?

Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma vastaa kansainvälisiin strategioihin Suomen osalta. Kainuun liitto korostaa, että kansallisissa suunnitelmissa ja toimenpiteissä on huomioitava alueiden erilaisuus. Esimerkiksi energian ja liikennejärjestelmäsuunnittelun osalta on huomioitava Kainuun ja Itä-Suomen erityispiirteet, tarpeet ja haasteet, jotta alueiden toimenpiteissä voidaan vastata ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman tavoitteisiin.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

Riskit, havaitut muutokset ja vaikutusskenaariot on tunnistettu kattavasti. Alueellisia eroa olisi hyvä tuoda tarkemmin esille, esimerkiksi miten energiamurrokseen kyetään vastaamaan eri alueilla (mm. tuulivoima) ja onko liikennejärjestelmän kyvykkyydessä tai haavoittuvuudessa alueellisia eroja ja riskejä vrt. Itä- ja Länsi-Suomi. On tärkeää turvata elinkeinoelämän tarpeet, kasvu ja kehittyminen ilmastonmuutokseen sopeutumisessa.

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

"Hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa" on visiona laaja ja tarpeellinen. On oleellista viestittää ilmastonmuutoksen vaikutuksista eri yhteiskunnan osa-alueilla, sillä sitä kautta saadaan nostettua ymmärrystä ja tietotasoa.

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Jotta ilmastonmuutokseen voidaan sopeutua myös aluetasolla, tarvitaan toimenpiteisiin resursseja (myös rahallista). Päämäärät ja toimenpiteet täytyy olla toteutettavissa, mitattavissa ja seurattavissa.

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Huoltovarmuuden korostaminen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmassa on tärkeää. On oleellista tunnistaa alueelliset haasteet ja riskit huoltovarmuuden osalta (esimerkiksi kriittisten mineraalien sekä elintarvikkeiden ja lääkkeiden saatavuus, liikenneinfra, energia ja sähkönsiirto) ja huomioida nämä toimenpiteissä ja resurssoinnissa.

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Alan koulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa on hyvä tuoda esille ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Maatalouden ja elintarviketuotannon toimintaedellytykset on turvattava myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Liikennejärjestelmän varmuus ja toimivuus on taattava ja sen kehittämiseen on löydettävä rahalliset resurssit. On huomioitava alueellisesti liikenneinfraan liittyvät heikkoudet ja infrastruktuurin palvelutason kehittämiseen on oltava resursseja, jotta ilmastonmuutokseen liittyvät riskit voidaan minimoida. Perusväylänpidon rahoituksessa tulee panostaa siihen, että korjausvelkaa saadaan vähennettyä mahdollisimman nopeasti. Alemman tieverkon parantamiselle on oltava myös rahallista resurssia, sillä esimerkiksi suuri osa puuraaka-aineen, maatalouden ja muiden huoltovarmuuden kannalta tärkeiden tuotteiden ja raaka-aineiden kuljetuksista kohdistuu alempaan tieverkkoon. Tietoliikenteen haavoittuvuuden ja varautumisen parantamiseksi on tunnistettava harvaan asutun alueen erityispiirteet ja riskit. Sähköverkkojen kehittämiseksi ja rakentamiseksi on oltava resursseja, jotta voidaan vastata myös ilmastonmuutoksen hillintään luomalla uusiutuvia energianlähteitä eri alueilla. Kantaverkon riittävydessä ja kehittämisessä on vähennettävä alueellisia eroja.

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Yhteiskunnan haavoittuvuutta vähentää se, että elinkeinoelämä kehittyy ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Elinkeinoelämä luo työpaikkoja ja sitä kautta hyvinvointia ihmisille ja yhteiskunnalle. On turvattava alkutuotannon ja perusteellisuuden (maa-, metsä- ja metalliteollisuus) sekä kaivosteollisuuden toimintaedellytykset. On hyvä, että toimenpiteissä on huomioitu kansallisen metsästrategian valmistelu ja metsätalouden kannustinjärjestelmä. Toimenpiteet luonnon monimuotoisuuden osalta on kuvattu selkeästi. Luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvien toimenpiteiden kohdalla voisi tarkentaa talousmetsien hoidon merkitystä.

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveysten suojeleminen ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ei huomautettavaa.

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojeleminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ei huomautettavaa.

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmastoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Suunnitelmassa on hyvin tunnistettu maakuntatason työkalut (maakuntakaavoitus, maakunnalliset strategiset ohjelmat) ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Näiden merkitystä ohjaavina ja oikeusvaikutteisina toimenpiteinä voisi korostaa enemmän. Maakuntakaavoitus on alueellista maankäytönsuunnittelua, joka ohjaa kuntatason kaavoitusta ja vastaa myös valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Alueiden resurssien vahvistaminen on oleellista.

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ei huomautettavaa.

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ei huomautettavaa.

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ei huomautettavaa.

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Maakuntien liittojen roolia toimenpiteiden seurannassa ja arvioinnissa olisi tarpeen tarkentaa.

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Ei huomautettavaa.

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

Toimenpiteiden vastuut kohdistuvat pääsääntöisesti eri ministeriöille. Kuitenkin käytännön toimia tehdään myös alueellisella tasolla. Toimenpiteiden vastuuttamisessa olisi tarpeen tarkentaa maakuntien liittojen roolia, sillä maakuntien tehtäviin kuuluvat kaavoitus, aluekehitys ja rahoitus ovat lakisääteisiä tehtäviä.

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutussuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

Maakunnan lakisäätäinen suunnittelutehtävä käsittää maakuntasuunnitelman, maakuntaohjelman ja maakuntakaavan. Lisäksi tehtävään kuuluu liikennejärjestelmätyn koordinointi. Nämä tehtävät kokonaisuudessaan vastaavat sopeutussuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamiseen.

Kainuussa maakuntasuunnitelma ja -ohjelma on yhdistetty samaan asiakirjaan, Kainuu-ohjelmaan. Maakuntaohjelmalla suunnataan resursseja ja yhteistyötä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen ja se laaditaan kunnallisvaalikausittain. Maakuntaohjelman toimeenpanon tueksi tehdään vuosittain tarkennettava toteutussuunnitelma (TOPSU). Maakuntaohjelman toteutumista seurataan ja TOPSU:n avulla sen linjauksia ja painotuksia suunnataan toimintaympäristön edellyttämällä tavalla. Näiden lisäksi laaditaan kärkitoimialojen strategiat ja ohjelmat.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/99) mukainen maakuntakaava on koko Kainuun alueiden käytön suunnittelua ohjaava yleispiirteinen suunnitelma. Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen perusratkaisut keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita kuten taajama-alueita, liikenneväyliä, virkistys- ja matkailualueita sekä luonnonsuojelualueita.

Kainuun liitto on määritellyt maakunnan liikennejärjestelmän kehittämistarpeet yhteistyössä kuntien, liikenneviranomaisten sekä muiden liikenteeseen keskeisesti vaikuttavien yhteistyötahojen kanssa vuonna 2018 valmistuneessa Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.

Liikennejärjestelmäsuunnitelmaan on nostettu toimenpiteet, jotka luovat edellytyksiä Kainuun saavutettavuuden ja sen elinvoimaisuuden kehittymiselle ja joilla turvataan arjen sujuva ja turvallinen liikkuminen. Liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tehdään ylimaakunnallista ja kansallista yhteistyötä ja Kainuun liikennejärjestelmäsuunnitelma päivitetään säännöllisesti.

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

Vaikutusten arvioinnissa ja seurannassa tulee huomioida alueiden erilaisuus ja erityispiirteet.

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

Suunnitelmaluonnoksen tausta-aineistossa todetaan, että Kainuuseen on tulossa merkittävä määrä tuulivoimainvestointeja (n.330 voimalaa). Kainuun liitto toteaa tarkennuksena, että parhaillaan vireillä olevan Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan tarkistamisen tavoitteeksi vuodelle 2035 on asetettu noin 330 uutta teollisen kokoluokan tuulivoimalaa seudullisesti merkittävässä tuulivoimaloiden alueissa. Maakuntahallitus on asettanut Kainuun tuulivoimamaakuntaavoituksen tavoitteeksi kokonaisuudessaan noin 410 teollisen kokoluokan tuulivoimalaa tavoitevuonna 2035. Määrälliset tavoitteet täsmentyvät kaavoitusprosessin edetessä.

Kainuun liitto Kirjaamo

Kainuun liitto - Alueidenkäyttö, suunnittelujohtaja Sanna Schroderus